

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БУДІВНИЦТВА ТА АРХІТЕКТУРИ

ПОЛОЖЕННЯ

**про формування циклу вибіркових навчальних
дисциплін спеціальності в Харківському національному
університеті будівництва та архітектури**

Розглянуто та схвалено
Вченою радою університету
Протокол № 8 від «26» 06 2015р.
Голова Вченої ради

_____ Ю.М.Шкодовський
«   » _____ 2015 р.

Харків-2015

Положення про формування циклу вибіркових навчальних дисциплін спеціальності в Харківському національному університеті будівництва та архітектури (далі – ХНУБА). – Харків: ХНУБА, 2015. - 14 с.

Метою Положення є визначення процедури здійснення в університеті освітньої діяльності з поділом освітньої програми підготовки здобувачів вищої освіти на нормативну та вибіркову частину. Наведені основні поняття та визначення. Надана інформація з загальних положень, методика формування циклу вибіркових навчальних дисциплін спеціальності. Визначена процедура здійснення студентом вільного вибору навчальних дисциплін.

Призначене положення для використання учасниками освітнього процесу університету.

Затверджено та надано чинності стандарту підприємства СВО СТП ХНУБА 161-2015.

Введено в дію наказом ректора університету від 14.07.2015 р. № 181.

Упорядники: Колодяжна Марія Юхимівна

Чорний Юрій Анатолійович

Журавльов Юрій Володимирович

Шкарупа Степан Степанович

Коломієць Олена Вікторівна

ЗМІСТ

	Стор.
Вступ.....	4
1 Загальні положення.....	5
2 Методика формування циклу вибірових навчальних дисциплін.....	6
3 Процедура визначення студентом вибірових навчальних дисциплін	7
Додаток 1. Форма заяви вільного вибору студентом навчальних дисциплін зі спеціальностей (спеціалізацій), споріднених за галуззю знань, факультетів університету або інших вищих навчальних закладів при формуванні академічної групи типу А за міжфакультетським принципом.....	10
Додаток 2. Форма заяви вільного вибору студентом професійно-орієнтованих навчальних дисциплін та вибірових навчальних дисциплін з основної або споріднених з нею спеціальностей при формуванні академічної групи типу Б за внутрішньо факультетським принципом	11
Додаток 3. Форма для повідомлення навчально-методичного відділу університету про формування академічної групи з вивчення вибірової навчальної дисципліни	12
Використані джерела інформації та нормативні документи	13

ВСТУП

Формування і реалізація державної політики у сфері вищої освіти забезпечується у Харківському національному університеті будівництва та архітектури веденням освітнього процесу відповідно до Конституції України, Закону України «Про освіту», Закону України «Про вищу освіту», Статуту університету, наказів та положень Міністерства освіти і науки України, інших чинних правових та нормативних документів.

При складанні навчальних та робочих навчальних планів для вступників до університету в 2015 році необхідно враховувати вимоги затверджених стандартів вищої освіти напрямів та спеціальностей у частині освітньо-кваліфікаційних характеристик відповідно діючим Перелікам на час розроблення.

З метою набуття студентами професійних знань, вмінь та інших компетентностей в навчальному плані для певної спеціальності має бути визначений перелік обов'язкових навчальних дисциплін не більше 75% від загального обсягу кредитів Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі - ЄКТС) освітньої програми та цикл вибіркового навчальних дисциплін обсягом не менше 25% від загальної кількості кредитів ЄКТС освітньої програми.

Цикл вибіркового навчальних дисциплін має бути розподілений в освітній програмі та робочому навчальному плані на вибіркові професійно-орієнтовані для відповідної спеціальності обсягом $2/3$ кредитів ЄКТС вибіркової частини та вибіркові дисципліни вільного вибору студента обсягом $1/3$ кількості кредитів ЄКТС.

Кожна навчальна дисципліна вибіркової частини освітньої програми та робочого навчального плану повинна мати не менше однієї альтернати, сформованої за ознакою отримання споріднених компетентностей фахівця і за обсягом в кредитах ЄКТС.

Міністерство освіти і науки України рекомендує при розробці навчальних та відповідних робочих навчальних планів підготовки бакалаврів забезпечити викладання вибіркового навчальних дисциплін, що формують компетентності з історії та культури України, філософії, української мови за вільним вибором студента обсягом не менше 12 кредитів ЄКТС із циклу соціально-гуманітарної підготовки для набуття означених компетентностей. Частка навчальних дисциплін вільного вибору студента може складатись з будь-яких навчальних дисциплін інших спеціальностей, споріднених за галуззю знань. Звертається увага, що щільний розклад (без «вікон») для кожної спеціальності унеможливорює справжню вибірковість навчальних дисциплін. Для реалізації

права здобувачів вищої освіти на вибірковість навчальних дисциплін вищі навчальні заклади мають забезпечити сприятливі умови у розкладах занять.

1 Загальні положення

1.1 Положення про формування циклу вибірових навчальних дисциплін спеціальності в Харківському національному університеті будівництва та архітектури (далі – Положення) розроблено у відповідності до Закону України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року №1556-VII, Статуту Харківського національного університету будівництва та архітектури, відповідних наказів та нормативних документів Міністерства освіти і науки України, Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті будівництва та архітектури, інших чинних нормативних документів з організації освітньої діяльності в університеті.

1.2 Положення про формування циклу вибірових навчальних дисциплін має на меті:

- забезпечення активної участі студентів у формуванні особистої індивідуальної освітньої траєкторії в освоєнні основних освітніх програм бакалавра або магістра;

- встановлення в університеті єдиного порядку формування циклу вільного вибору студентами навчальних дисциплін зі спеціальності в процесі освоєння освітніх програм відповідно стандарту освітньої діяльності та вищої освіти.

1.3 Навчальним планом для відповідної спеціальності та рівня підготовки здобувачів вищої освіти, розробленим та затвердженим університетом, визначається перелік обов'язкових навчальних дисциплін (не більше 75% від загального обсягу кредитів ЄКТС освітньої програми) та обсяг вибірових навчальних дисциплін, який має складати не менше 25% загальної кількості кредитів ЄКТС програми підготовки бакалаврів або магістрів.

1.4 Положення визначає методикку формування циклу вибірових навчальних дисциплін і процедуру їх вибору обсягом не менше 25% від загального обсягу кредитів ЄКТС відповідного освітнього ступеня та здобувачів вищої освіти та спеціальності з розподілом кредитів в освітній програмі та навчальному і робочому навчальних планах за циклами:

- вибірові навчальні дисципліни професійно-орієнтовані для певної спеціальності обсягом 2/3 кількості кредитів ЄКТС загального обсягу вибірової частини;

- вибірові навчальні дисципліни з даної або інших споріднених за галуззю знань спеціальностей обсягом 1/3 кредитів ЄКТС загального обсягу вибірової частини.

1.5 Положення знаходиться в постійному відкритому доступі для студентів, професорсько-викладацького складу, інших зацікавлених сторін в електронному вигляді - на сайті університету, електронному читальному залі

університету, у друкованому вигляді - в читальній залі бібліотеки, деканатах факультетів, кафедрах університету.

1.6. З метою інформаційного забезпечення вільного вибору студентів на сайті університету розміщуються ліцензовані або акредитовані освітні програми усіх спеціальностей (спеціалізацій) відповідних рівнів освіти, за якими проводиться освітня діяльність згідно з ліцензією.

2 Методика формування циклу вибіркового навчальних дисциплін

2.1 Методика формування циклу вибіркового навчальних дисциплін базується на принципах альтернативності (не менше двох рівноцінних навчальних дисциплін на кожен позицію вибору), змагальності (вибір після проведення презентаційних лекцій, занять та ознайомлення з програмами (робочими програмами навчальних дисциплін), академічної відповідальності (не допускається примусовий вибір студентом певних навчальних дисциплін в інтересах окремих кафедр, викладачів, тощо).

Вибіркові навчальні дисципліни можуть визначатися студентами як кожна окремо, так і запропонованими блоками (циклами), що сформовані в робочому навчальному плані за ознакою можливості отримання студентом обсягу знань, умінь та інших компетентностей для певного рівня вищої освіти з відповідної або спорідненої спеціальності (спеціалізації) і присудження ступеня вищої освіти.

2.2 При формуванні циклу вибіркового навчальних дисциплін професійно-орієнтованих для певної спеціальності випускова кафедра пропонує перелік навчальних дисциплін за ознакою спорідненості отримуваних соціально-особистісних, загальнонаукових, інструментальних та професійних компетентностей, визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою спеціальності. Випускові кафедри вирішують питання розподілу вибіркового навчальних дисциплін відповідної спеціальності в межах освітньої програми з урахуванням рекомендацій профільних (обслуговуючих) кафедр відповідно визначеним компетентностям.

2.3 При формуванні циклу вибіркового навчальних дисциплін зі споріднених за галуззю знань спеціальностей необхідно керуватися Національною рамкою кваліфікацій та відповідними освітньо-кваліфікаційними характеристиками певних спеціальностей для втілення принципу забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців. Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» (ст.5. Рівні та ступені вищої освіти):

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти відповідає шостому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій;

другий (магістерський) рівень – сьомому кваліфікаційному рівню Національної рамки кваліфікацій.

3 Процедура визначення студентом вибіркового навчального дисциплін

3.1 При формуванні переліку навчальних дисциплін для вільного вибору студентів враховуються рекомендації профільних та випускових кафедр з метою отримання компетентностей, визначених освітньо-кваліфікаційною характеристикою відповідної спеціальності.

3.2 Визначення студентом вибіркового навчального дисциплін з переліку, наведеному в навчальному та робочому навчальних планах спеціальності (спеціалізації), здійснюється відповідно до встановлених даним Положенням порядку та термінів.

3.3 Вибір навчальних дисциплін здійснюється студентом добровільно з урахуванням індивідуальних освітніх потреб в формуванні обсягу їх знань, вмінь та інших компетентностей. Перелік вибіркового навчальних дисциплін і їх обсяги в кредитах ЄКТС вносяться деканатом відповідного факультету до індивідуального навчального плану студента після їх вибору для вивчення в означеному семестрі.

3.4 Вільний вибір навчальних дисциплін здійснюється після ознайомлення студента з освітньою програмою спеціальності, робочим навчальним планом, робочими програмами навчальних дисциплін, відвідування презентаційних лекцій.

3.5 Студенти, які вступили на перший курс підготовки бакалавра або магістра, здійснюють вільний вибір навчальних дисциплін у період з 1 по 15 вересня для вивчення в осінньому семестрі, а для вивчення у весняному семестрі - до 30 листопада поточного навчального року.

3.6 При підготовці бакалаврів і магістрів другого та наступних років навчання студенти здійснюють вільний вибір навчальних дисциплін на наступний навчальний рік відповідної освітньої програми до 30 квітня попереднього навчального року.

3.7 Студентам надається право вільного вибору навчальних дисциплін на наступний навчальний рік незалежно від наявності у них академічної заборгованості за попередній період навчання.

3.8 Кількість навчальних дисциплін, вибраних студентом на наступний навчальний рік, їх обсяги в кредитах ЄКТС визначаються відповідно до робочого навчального плану спеціальності (спеціалізації).

3.9 Деканати факультетів спільно з відповідними випусковими кафедрами зі спеціальності (спеціалізації) в період до визначених в п.п. 3.5 та 3.6 термінів надають методичну допомогу студентам з вільного вибору навчальних дисциплін:

- інформують студентів про порядок освоєння освітніх програм та процедуру вільного вибору навчальних дисциплін і запису на їх вивчення;
- ознайомлюють студентів з анотованим змістом пропонованих вибіркового навчальних дисциплін із зазначенням кафедр, викладачів, їх посад, вчених ступенів і звань;
- надають матеріально-технічну, методичну та організаційну допомогу в проведенні презентаційних лекцій із запропонованих вибіркового навчальних дисциплін;
- консультують студентів з питань вільного вибору навчальних дисциплін, надають інформаційну підтримку в здійсненні процедури вибору.

3.10 Організацію, планування, інформаційне і методичне забезпечення освітнього процесу при вивченні студентами навчальних дисциплін за вільним вибором здійснюють відповідні деканати та випускові кафедри.

3.11 Запис на вивчення вибіркової навчальної дисципліни здійснюється за заявою студента встановленої форми з поданням заяви до деканату відповідного факультету. Заява зберігається в деканаті в особистій справі студента до відрахування його з університету.

3.12 При відсутності заяви студента в установлені даним Положенням терміни на вивчення вибіркового навчальних дисциплін або невідповідності кількості заявлених студентом навчальних дисциплін обсягу відповідного робочого навчального плану спеціальності (спеціалізації) в кредитах ЄКТС, прізвище даного студента вноситься рішенням декана факультету до списку вже сформованих академічних груп на вивчення вибіркового навчальних дисциплін.

3.13 Академічні групи студентів для вивчення вибіркового навчальних дисциплін можуть бути сформовані за заявами двох типів:

А – склад групи формується за міжфакультетським принципом зі студентів різних факультетів університету або інших навчальних закладів за результатами здійснення з метою набуття компетентностей при вивченні вибіркового навчальних дисциплін з даної або інших споріднених за галуззю знань спеціальностей (спеціалізацій) обсягом не менше 1/3 кредитів загального обсягу вибіркової частини з метою набуття відповідних компетентностей при їх вивченні (додаток 1);

Б – склад групи формується за внутрішньофакультетським принципом зі студентів однієї спеціальності (спеціалізації) або із кількох споріднених спеціальностей (спеціалізацій) факультету для вивчення професійно-орієнтованих вибіркового навчальних дисциплін обсягом не менше 2/3 кількості кредитів загального обсягу вибіркової частини для набуття відповідних компетентностей з даної або інших спеціальностей (спеціалізацій) (додаток 2).

3.14 Для підготовки бакалаврів кількість студентів в академічній групі для вивчення вибіркового навчальних дисциплін встановлюється в межах від 10 до 30 осіб, при підготовці магістрів - від 5 до 15 осіб. З урахуванням даного нормативу формується загальна кількість академічних груп відповідної спеціальності (спеціалізації) в межах ліцензованого обсягу.

3.15 При обсязі студентів певної спеціальності (спеціалізації) менше 10 осіб для бакалаврів і менше 5 - для магістрів формуються академічні групи з кількох споріднених спеціальностей типу А - за міжфакультетським принципом або типу Б - за внутрішньофакультетським.

3.16 В окремих випадках вибір студентом навчальної дисципліни може бути розглянутий деканатом в індивідуальному порядку для вивчення за індивідуальним графіком.

3.17 Після здійснення студентами вибору навчальних дисциплін деканати факультетів формують академічні групи до 10 грудня на весняний семестр або до 10 травня поточного навчального року на наступний навчальний рік і подають до навчально-методичного відділу їх списки для планування і розрахунку навчального навантаження викладачів кафедр та складання розкладу занять на наступний навчальний рік (додаток 3).

3.18 Вивчення вибіркових навчальних дисциплін студентами сформованих академічних груп, згідно з даним Положенням, стає для них обов'язковим в означених семестрах навчального року

3.19 Протягом осіннього та весняного семестрів навчального року зміни до переліку навчальних дисциплін, сформованого за вільним вибором студента, як правило, не вносяться. Як виняток, за письмовою мотивованою заявою студента, рішенням декана відповідного факультету може бути надана студенту можливість внесення зміни з відповідним записом в індивідуальному плані студента.

3.20 Студент має право вивчати вибіркові навчальні дисципліни в іншому вищому навчальному закладі відповідно до «Положення про академічну мобільність студентів Харківського національного університету будівництва та архітектури».

Про використання даного права студент повинен надати письмову заяву до деканату відповідного факультету про здійснення вільного вибору навчальної дисципліни, про академічну групу, до складу якої він зарахований, відомості про кафедру, деканат, інформацію про вищий навчальний заклад.

Форма заяви вільного вибору студентом навчальних дисциплін зі спеціальностей (спеціалізацій), споріднених за галуззю знань, факультетів університету або інших вищих навчальних закладів при формуванні академічної групи типу А за міжфакультетським принципом

ЗАЯВА

на вивчення навчальних дисциплін за вільним вибором студента

в _____ семестрі на 20__ - 20__ навчального року

Я, _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

студент _____ факультету, _____ курсу, академічної групи _____, навчаюся за спеціальністю _____

(шифр, назва спеціальності)

прошу включити мене в список академічної групи _____ факультету або надати індивідуальний графік на вивчення навчальної дисципліни за вільним вибором:

1. _____
(назва факультету або ВНЗ, шифр спеціальності, шифр, назва і обсяг в кредитах ЄКТС навчальної дисципліни)

2. _____
(назва факультету або ВНЗ, шифр спеціальності, шифр, назва і обсяг в кредитах ЄКТС навчальної дисципліни)

3. ....

Загальна кількість кредитів ЄКТС складає _____

«__» _____ 20__ р. _____

(Підпис студента)

Примітка: Вільний вибір студентом навчальних дисциплін, їх кількість і обсяг в кредитах ЄКТС в семестрах навчального року визначаються робочим навчальним планом спеціальності (спеціалізації).

Форма заяви вільного вибору студентом професійно-орієнтованих навчальних дисциплін та вибірових навчальних дисциплін з основної або споріднених з нею спеціальностей при формуванні академічної групи типу Б за внутрішньофакультетським принципом

ЗАЯВА

на вивчення вибірових професійно-орієнтованих навчальних дисциплін
в _____ семестрі на 20__ / 20__ навчальний рік

Я, _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

студент _____ курсу, групи _____, навчаюся за спеціальністю _____

_____ (шифр, назва спеціальності)

прошу включити мене в список на вивчення вибірових навчальних дисциплін:

1. _____
(шифр, назва і обсяг в кредитах ЄКТС навчальної дисципліни)

2. _____
(шифр, назва і обсяг в кредитах ЄКТС навчальної дисципліни)

3. ....
.....

Загальна кількість кредитів ЄКТС складає _____

«__» _____ 20__ р.

_____
(Підпис студента)

Примітка: Відповідно до даного Положення вибір студентом навчальних дисциплін та їх кількість в семестрах навчального року визначається робочим навчальним планом відповідної спеціальності (спеціалізації).

Форма для повідомлення навчально-методичного відділу університету про формування академічної групи з вивчення вибіркової навчальної дисципліни

СПИСОК

студентів _____ факультету
(назва факультету)

на вивчення вибіркової навчальної дисципліни _____

(шифр, назва і обсяг кредитів ЄКТС навчальної дисципліни,)

в _____ семестрі 20__/20__ навчального року

№ з.п	Прізвище, ім'я, по-батькові (повністю)	Шифр академічної групи	Шифр і назва спеціальності
1			
2			
3			
4			
5			
....			
...			
....			
N			

Декан _____ (назва факультету) _____ (підпис) _____ (прізвище, ініціали)

“ ____ ” _____ 20__ р.

ВИКОРИСТАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ ТА НОРМАТИВНІ ДОКУМЕНТИ

1. Закон України «Про вищу освіту» від 1 липня 2014 року № 1556-VII.
2. Національна рамка кваліфікацій України.
3. Наказ Міністерства освіти і науки України від 16.10.2009 р. № 943 «Про запровадження у вищих навчальних закладах України Європейської кредитно-трансферної системи».
4. Лист Міністерства освіти і науки від 26.02.2010 № 1/9-119 «Про методичні рекомендації щодо запровадження Європейської кредитно-трансферної системи та її ключових документів у вищих навчальних закладах».
5. Наказ Міністерства освіти і науки України від 26 січня 2015 року № 47 «Про особливості формування навчальних планів на 2015/2016 навчальний рік », зареєстрований в Міністерстві юстиції України 04 лютого 2015р. за 132/26577.
6. Лист Міністерства освіти і науки України від 13.03.2015 р. № 1/9-126 «Щодо особливостей організації освітнього процесу та формування навчальних планів у 2015/2016 навчальному році ».
7. Статут Харківського національного університету будівництва та архітектури.
8. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті будівництва та архітектури. - Харків: ХНУБА, 2015.
9. Положення про організацію освітнього процесу в Харківському національному університеті будівництва та архітектури відповідно до Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи.- Харків: ХНУБА, 2014.
10. Положення щодо оцінювання знань та вмінь студентів за Європейською кредитно-трансферною системою. - Харків: ХНУБА, 2012.
11. Положення про академічну мобільність здобувачів вищої освіти у Харківському національному університеті будівництва та архітектури. - Харків: ХНУБА, 2015.

Погоджено:

Перший проректор з
науково-педагогічної роботи

Д.Л.Череднік

Начальник навчально-
методичного відділу

М.Ю.Колодяжна

Декан будівельного факультету

О.І.Савченко

Декан архітектурного факультету

В.П.Мироненко

Декан санітарно-технічного факультету

В.В.Шилін

Декан факультету економіки та менеджменту

О.А.Сироватський

Декан механіко-технологічного факультету

Ю.В.Журавльов

Декан факультету по роботі з іноземними учнями

С.В. Лукашенко

Директор центру заочного навчання

О.О.Печерцев

Директор центру післядипломної освіти

І.В. Барабанов

Начальник юридичного відділу

В.В.Григор'єв